SZEMLE

A Nemzeti Vidékstratégiáról és a Darányi Ignác Tervről

VISKI JÓZSEF – CZENE ZSOLT

Kulcsszavak: agrárpolitika, nemzeti vidékstratégia, vidékfejlesztés, fenntartható gazdálkodás.

ÖSSZEFOGLALÓ MEGÁLLAPÍTÁSOK, KÖVETKEZTETÉSEK, JAVASLATOK

A magyar vidék, a vidéki élet minőségének javítása, a vidék népességmegtartó és foglalkoztatási ereje, a vidéki gazdaság, kiemelten az agrár- és élelmiszer-gazdaság helyzete, az élelmiszer mennyisége, minősége, tájaink, gazdálkodási kultúránk sokszínűsége nemzetstratégiai jelentőségű területek. Magyarország kormánya kiemelt hangsúlyt helyez ezekre a feladatokra. A 21. századi kihívásoknak megfelelni tudó, élhető vidék megteremtéséhez átfogó vidék- és agrárpolitikai fordulatra van szükség. A vidékfejlesztés során kiemelt szerepet kell, hogy kapjon a fenntarthatóságra való törekvés, az ezen elveket tiszteletben tartó mezőgazdaság, a környezet- és tájgazdálkodás, a vidéki élet lehetőségeinek biztosítása. A Vidékfejlesztési Minisztérium e közös célokat a Nemzeti Vidékstratégia, illetve annak nemzeti stratégiai programjai megvalósításával kívánja elérni.

A 2010–2011 között kidolgozott, 2012 márciusában a kormányzat által elfogadott Nemzeti Vidékstratégia a vidék átfogó fejlesztését tűzi ki célul, beleértve a táji, természeti értékek megőrzését és az erőforrások fenntartható hasznosítását, a vidéki települések fejlesztését, a vidéken élők életminőségének javítását a foglalkoztatás, az elérhető szolgáltatások, képzési lehetőségek biztosításával, központi helyen a mező- és élelmiszer-gazdaság minőségi fejlesztésével, piaci szerepünk jelentős növelésével. A Nemzeti Vidékstratégia végrehajtásának átfogó programja az uniós vidékfejlesztési forrásokhoz kapcsolódó intézkedések mellett a nemzeti költségvetésből megvalósuló programokat (pl. Tanyafejlesztési Program), a jogi szabályozás korszerűsítését, az intézményi működés megújítását és a szemléletformálás feladatait is magában foglalja. Ez az átfogó program kapta a Darányi Ignác Terv nevet.

BEVEZETÉS

A Nemzeti Vidékstratégia megfogalmazása szerint hazánk történelme során, nehéz helyzetekben, *a vidéki gyökerekből táplálkozva, a közösségek erejére támaszkodva tudott a magyar társadalom megújulni*. A vidék nem csupán profitérdekeket kiszolgáló termelési tér, hanem társadalmi, kulturális és természeti értékek összessége is. A vidéki tájak az emberi méltóság, életminőség, a természet és a társadalom harmonikus együttélésének sajátos, történetileg kialakult színtere. A vidék egyrészt az ott élők számára életfeltételeket, másrészt mással nem helyettesíthető ökoszisztéma-szolgáltatásokat nyújt, amely a társadalomnak biztonságos élelmiszer-ellátást, jó környezetminő-

séget, természeti erőforrásokat és értékeket, regenerációs és rekreációs lehetőséget jelent. A magyar vidék, a mezőgazdaság és a környezet ügye ezért nemcsak a vidéken, falun élők gondja, hanem sikerei és kudarcai a társadalom minden tagját érintik, a vidék Magyarország egészének sorsát befolyásolja.

NEMZETI VIDÉKSTRATÉGIA (NVS 2012–2020) – „A MAGYAR VIDÉK ALKOTMÁNYA"

A Nemzeti Vidékstratégia a hazánk vidéki térségeinek nagy részén érvényesülő kedvezőtlen folyamatokat megfordítva *a fenntarthatóságot, az életképes agrár- és élelmiszer-termelést, valamint a vidéki élet értékeit középpontba állító jövőkép* alapján jelöli ki az ország vidékpolitikájának célkitűzéseit, alapelveit, valamint az azok elérését biztosító programok és intézkedések végrehajtási kereteit. A vidéki Magyarország egészének megújítását tűzi ki célul, ezért a természeti értékek és a környezet védelmére, *a természeti erőforrások fenntartható hasznosítására alapozva határozza meg az agrár- és élelmiszer-gazdaságra, valamint a vidékfejlesztésre vonatkozó tennivalókat*. Legfontosabb területei a foglalkoztatás növelése, a kiegyensúlyozott és sokszínű mező- és erdőgazdálkodás, termelési szerkezet, a helyi élelmiszer-termelés és élelmiszerpiacok helyreállítása, egészséges, szermaradványmentes élelmiszerek előállítása, a helyi energiatermelés, a vidék helyi közösségeinek megerősödése, a népesedési mutatók javulása és a természeti rendszerek, a biológiai sokféleség megőrzése.

A stratégia 2020-ig terjedő időtávja egyrészt a benne foglalt nemzetstratégiai szintű célok megvalósítását szolgáló programok ütemezett végrehajtásához, másrészt az Európai Unió Európa 2020 Stratégiájához és a kapcsolódó, 2014–2020 közötti programfinanszírozási időszakhoz illeszkedik. *A Stratégia nemzeti programjai és intézkedései így összességükben azt célozzák, hogy 2020-ig a vidék társadalmi és gazdasági folyamataiban, illetve a vidéki élet minőségében az érintettek számára is érezhető javulás következzen be a vidék természeti tőkéjének megőrzése, lehetőség szerinti gyarapítása mellett.*

A Nemzeti Vidékstratégia hazai keretrendszere

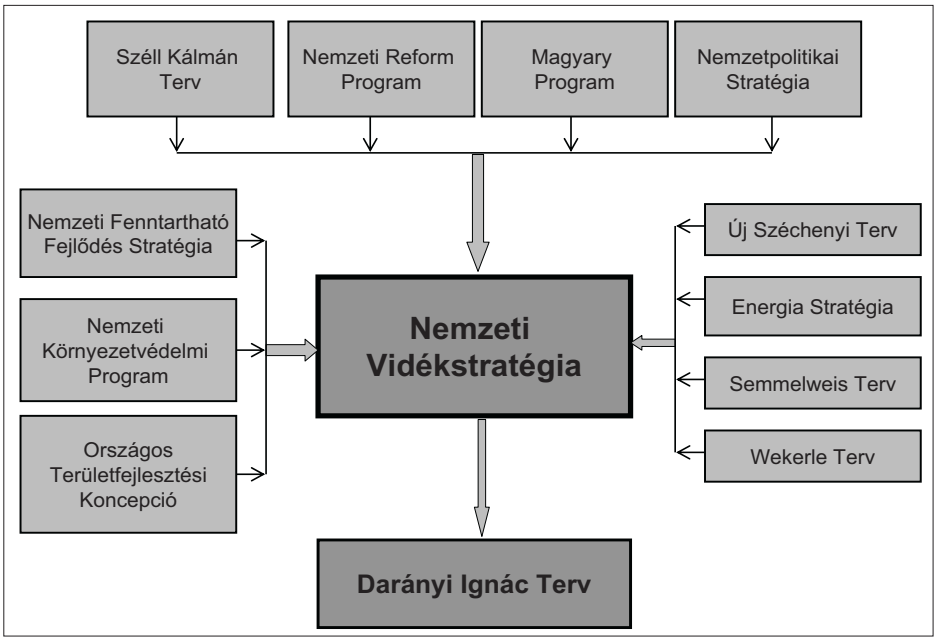
A vidék ügye a kiegyensúlyozott területi fejlődés érdekében *átfogó megközelítést* igényel. A stratégia és programjai kidolgozásának alapjául az *Alaptörvényben* és a *Kormányprogramban* foglaltak szolgálnak, összhangban a *Nemzeti Fenntartható Fejlődési Stratégiával*, illeszkedve a *kiemelt nemzeti stratégiai tervekhez* (például: *Széchenyi Terv, Széll Kálmán Terv, Semmelweis Terv, Magyary Terv, Külpolitikai Stratégia*), továbbá kapcsolódva a már meglévő átfogó és ágazati tervekhez és programokhoz (például: *3. Nemzeti Környezetvédelmi Program*, az ennek részét képező *Nemzeti Természetvédelmi Alapterv*, a *Nemzeti Éghajlatváltozási Stratégia*, az *Energiastratégia, vízgyűjtő-gazdálkodási terv*, az *MTA vízgazdálkodási stratégiai dokumentuma, Nemzeti Erdőprogram*).

A Nemzeti Vidékstratégia az eddig egymással gyakran szemben álló ágazati szemlélet helyett a szakterületek közötti kapcsolatrendszerre építve ad *közös stratégiai keretet a vidékfejlesztésnek, a természet- és a környezetvédelemnek, a vízügynek, az agrárgazdaságnak, valamint az élelmiszer-termelésnek*.

A vidék helyzetének átfogó javítását célzó vidékpolitika a Vidékfejlesztési Minisztérium hatáskörébe tartozó vidékfejlesztési szakpolitikákon túlmenően a terület- és településfejlesztés és -rendezés, a közigazgatás-szervezés, a foglalkoztatáspolitika, az energiapolitika, a gazdaságpolitika, a vállalkozásfejlesztés, oktatás- és

1. ábra

A Nemzeti Vidékstratégia helye a hazai fejlesztési stratégiák, szakpolitikai tervek és programok között

kultúrpolitika, a szociális és egészségügy, a közlekedésfejlesztés és a közbiztonság-irányítás hozzájárulását is kívánja. *A Nemzeti Vidékstratégia épít e szakpolitikák és az irányításukért felelős minisztériumok, valamint az érintett partnerek együttműködésére.*

A *Nemzeti Vidékstratégia* és a megvalósítási kereteit adó *Darányi Ignác Terv* hazai fejlesztési stratégiák, szakpolitikai tervek és programok között elfoglalt helyét az 1. ábra szemlélteti.

A stratégia európai uniós és nemzetközi szakpolitikai keretei

A stratégia kidolgozásakor az Európai Unióval kapcsolatos és egyéb nemzetközi kötelezettségeket is számba vették. Ezek közül jellegéből adódóan kiemelt a *Közös Agrárpolitika (KAP) reformja*, amely a megvalósítás időszakában alapvetően meghatározza majd a hazai agrár- és vidékstratégia mozgásterét. A haltermeléshez és a felszíni vizekhez köthető stratégiai elemek szempontjából jelentős az *EU Közös Halászati Politikájának reformja is*. Ugyanilyen fontos a *kohéziós és regionális politika* 2014–2020 közötti feltételrendszere. Ezen túl – az átfogó EU-stratégiai dokumentumok közül – fontos még az *EU Fenntartható Fejlődés Stratégiája,* az *Európa 2020 Stratégia*, az *EU 6.*, illetve előkészületben lévő *EU 7. Környezetvédelmi Akcióprogramja*, az *EU Klíma és Energia Csomagja*, illetve az *Erőforrás-hatékony Európa Zászlóshajó Kezdeményezés és Útiterv*, a *Területi Agenda*. A kohéziós politika is számos lehetőséget nyújt a vidékstratégiának.

A Nemzeti Vidékstratégia integráns részét képezi még számos további EU-stratégia, jogszabály és irányelv hazai megvalósítása (pl. az EU 2020-ig szóló *Biológiai Sokféleség Stratégiája, Élőhelyvédelmi Irányelv, Madárvédelmi Irányelv, a Víz Keretirányelv*), *a készülő*

Európai Víz Stratégia (az Európai Bizottság 2012. évi „Blueprint" jelentése az európai vízkészletek védelme érdekében, az EU aszály- és vízhiány-kezelési politikája és munkaprogramja), míg más stratégiai dokumentumok olyan konkrét kötelezettségeket, végrehajtandó feladatokat tartalmaznak, amelyeket a stratégiaalkotás során figyelembe kellett venni (pl. az *Európai Bizottság Versenyképességi és Innovációs Keretprogramja*, az *Európai Duna Régió Stratégia*). Az EU 2020-ig szóló *Biológiai Sokféleség Stratégiája* értelmében például 2020-ra meg kellene állítani a biológiai sokféleség és az ökoszisztéma-szolgáltatások további csökkenését, többek között az EU természetvédelmi irányelveinek teljes körű megvalósítása, az ökoszisztémák helyreállítása és az érintett ágazatok – például mezőgazdaság, erdészet, halászat – hathatósabb bevonása révén. Ennek megfelelően maximalizálni szükséges azoknak a mezőgazdasági célra hasznosított földterületeknek az arányát, amelyek a Közös Agrárpolitika biológiai sokféleséggel kapcsolatos intézkedéseinek hatálya alá tartoznak egyrészt a biológiai sokféleség megőrzése érdekében, másrészt azért, hogy a mezőgazdaságtól függő, illetve általa érintett fajok és élőhelyek védettségi helyzete javuljon. Olyan agrár-környezetgazdálkodási intézkedéseket indokolt alkalmazni, amelyek a mezőgazdasági célú genetikai erőforrások változatosságának megőrzését célozzák. A fentiek mellett számos *nemzetközi egyezmény* is összefügg a vidékfejlesztési politika alakításával (pl. a Biológiai Sokféleség Egyezmény, az Élelmezési és Mezőgazdasági Célú Növényi Genetikai Erőforrásokról szóló Nemzetközi Egyezmény, Európai Táj Egyezmény).

A Nemzeti Vidékstratégia szellemiségében és irányában a fenti európai uniós politikákkal, illetve európai és nemzetközi egyezményekkel, kötelezettségekkel összhangban van.

A STRATÉGIA CÉLKITŰZÉSEI

A stratégia átfogó célkitűzése: a vidéki térségek népességeltartó és népességmegtartó képességének javítása.

Átfogó cél egy olyan vidékfejlesztési program megvalósítása, amely az emberek és a közösség értékeire építve, a hagyományokat ápolva, a táji és épített környezet értékeit megőrizve, a természeti erőforrásokkal fenntartható módon gazdálkodva, a mezőgazdaságot és a nem mezőgazdasági tevékenységet folytató vidéki vállalkozásokat fejlesztve nyújt esélyt a vidéki élet megbecsültségének és vonzerejének helyreállítására, a vidéken élők életminőségének átfogó javítására, a vidék, és általa az ország felemelkedésére.

A stratégia legfontosabb célja, hogy a vidék ne jelentsen életminőségi hátrányt. A vidéki élet választható életforma legyen, ne az anyagi kényszerek, korlátok tartsák falun, tanyán az embereket, hanem a vidéki környezetben elérhető életminőség és a megélhetés biztonsága legyen a vidéki élet alapja. Ehhez nemcsak a gazdasági és fizikai életesélyeket szükséges kiegyenlíteni, javítani, hanem azt a szemléletet is szükséges megváltoztatni, amely a vidékhez, a faluhoz, a tanyához a lemaradást, a hátrányos helyzetet köti.

A stratégia központi eleme annak tudatosítása, hogy a vidék érték, a mezőgazdaság értékteremtő tevékenység.

Az átfogó cél eléréséhez a stratégia megvalósításakor az alábbi három horizontális szempont érvényesítését kell szem előtt tartani:

- *Fenntarthatóság:* Esélyegyenlőség és szolidaritás a jelen és a jövő nemzedékekre tekintettel; természeti örökségünk védelme és a méltányos jól-lét biztosításához az erőforrások fenntartható, bölcs használata, minőségének megőrzése; környezeti, gazdasági és társadalmi szempontból egyaránt kiegyensúlyozott fejlődés.

• *Területi és társadalmi kohézió:* A hátrányos helyzetű, leszakadó vidéki térségek társadalmi-gazdasági felzárkóztatása a helyi adottságokra, sajátosságokra építve, a környezeti értékek megőrzése mellett; együttműködés, közös célok a helyi identitás megőrzésével, kiegyenlítődő életesélyek a vidéki térségekben.

• *Város-vidék kapcsolatok:* Város és vidéke egymásrautaltságának tudatosítása, harmonikus, egyenlőségen, kölcsönösségen alapuló kapcsolatának helyreállítása, térségi együttműködések.

Az átfogó célkitűzés elérése érdekében a stratégia az alábbi öt célt fogalmazza meg:

1. A tájak természeti értékeinek, erőforrásainak megőrzése.

Cél a táj, az élővilág sokféleségének, a gazdálkodás szempontjából is kulcsfontosságú természeti erőforrások, vagyis a talaj és a vízkészletek, vízbázisok védelme, mennyiségi és minőségi megőrzésük, mindezzel összefüggésben a környezetbiztonság növelése. A környezeti és gazdasági szempontok ellentétbe állítása helyett cél a táj és a benne élő, a tájat gondozó ember együttműködésének helyreállítása. A mással nem pótolható biológiai és ökológiai alapok és a jó környezeti minőséget „szolgáltató" környezeti rendszerek megőrzése, fejlesztése az egészséges és jó minőségű mezőgazdasági termékek és élelmiszer biztosításának is feltétele.

2. A sokszínű és életképes termelés.

Cél az élelmiszer-gazdaság életképességének növelése, piaci pozícióinak javítása, a növénytermelés és az állattartás egyensúlyának helyreállítása, a tájfenntartást és az erőforrások megőrzését biztosító, a hazai és a helyi biológiai alapokra támaszkodó gazdálkodás, kiemelten az ökológiai gazdálkodás térnyerésének elősegítése. Fontos cél az ágazat foglalkoztatási szerepvállalásának növelése, a foglalkoztatást biztosító tevékenységek és az üzemi szerkezet erősítése, a nemzeti földtulajdonlás védelme, az életképes gazdálkodást biztosító föld- és birtokpolitika megvalósítása, továbbá az alulról szerveződő együttműködések ösztönzése. Cél, hogy a fiataloknak jövőjük szempontjából megérje a mező- és élelmiszer-gazdaságot életpályául választani.

3. Élelmezés- és élelmiszer-biztonság.

Cél az élelmiszerek jó minőségére és sokféleségére törekvő, a hazai és a helyi alapanyagokra támaszkodó, fenntartható, a környezeti szempontokat szem előtt tartó élelmiszer-termelés, a jó minőségű és elegendő, az exportot is szolgáló élelmiszerek előállítása. Az ország élelmiszer-termelési adottságaira alapozva, a hozzáadott érték növelésével a bel- és külpiaci jelenlét növelése, a magyar élelmiszer presztízsének javítása.

4. A vidéki gazdaság létalapjainak biztosítása, a vidéki foglalkoztatás növelése.

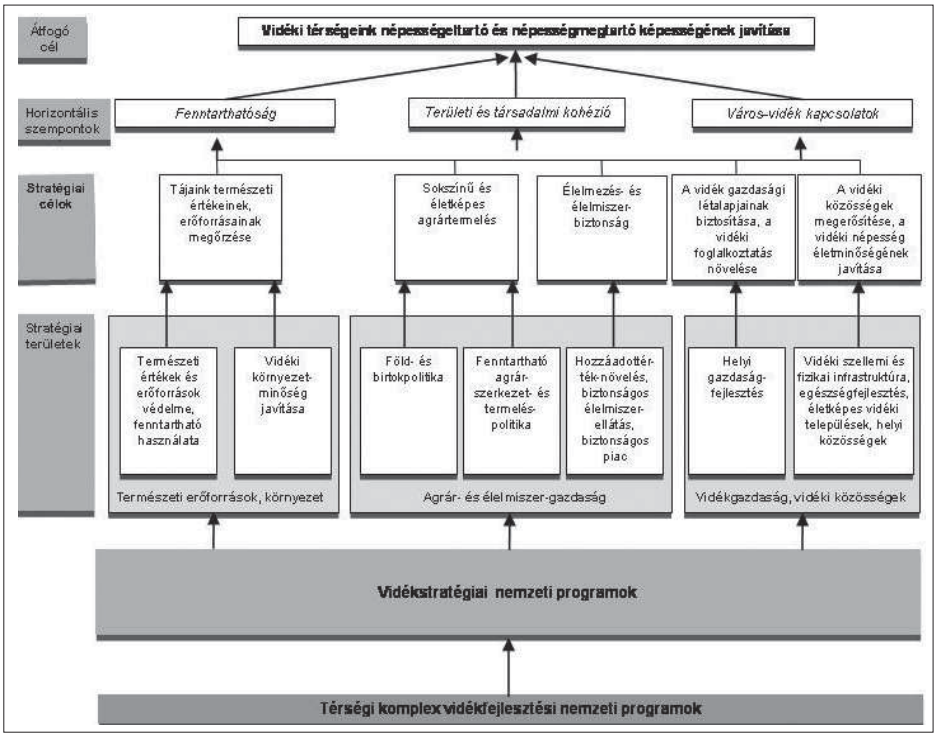
Cél a vidéki térségek, települések, kiemelten a falvak és a tanyák gazdasági létalapjának megerősítése, újjászervezése, a vidéki gazdaság több lábra állítása, mindezzel a megélhetés biztosítása, a munkahelyek megőrzése és a foglalkoztatás növelése. Ehhez a helyi közösségek által megfogalmazott, a helyi adottságokra, sajátosságokra, erőforrásokra építő helyi gazdaságfejlesztési programok nyújthatnak keretet, magukban foglalva a mező-, erdő- és élelmiszer-gazdaság, a helyi feldolgozás és értékesítés, a kézműves, kisipari és szolgáltatási tevékenységek, a helyi erőforrásokra és rendszerekre is támaszkodó helyi energiatermelés és ellátás szervezését. Különösen fontos a vidéki településeken élő romák számára megélhetést és jövedelmet biztosító gazdasági tevékenységek és vállalkozási formák létrehozása, erősítése, a romák bevonása a mezőgazdasági munkavállalók közé.

5. A vidéki közösségek megerősítése, a vidéki népesség életminőségének javítása.

Cél a vidékről történő elvándorlás megállítása, a fiatalok számára a helyben ma-

2. ábra

A stratégia célrendszere és stratégiai területei

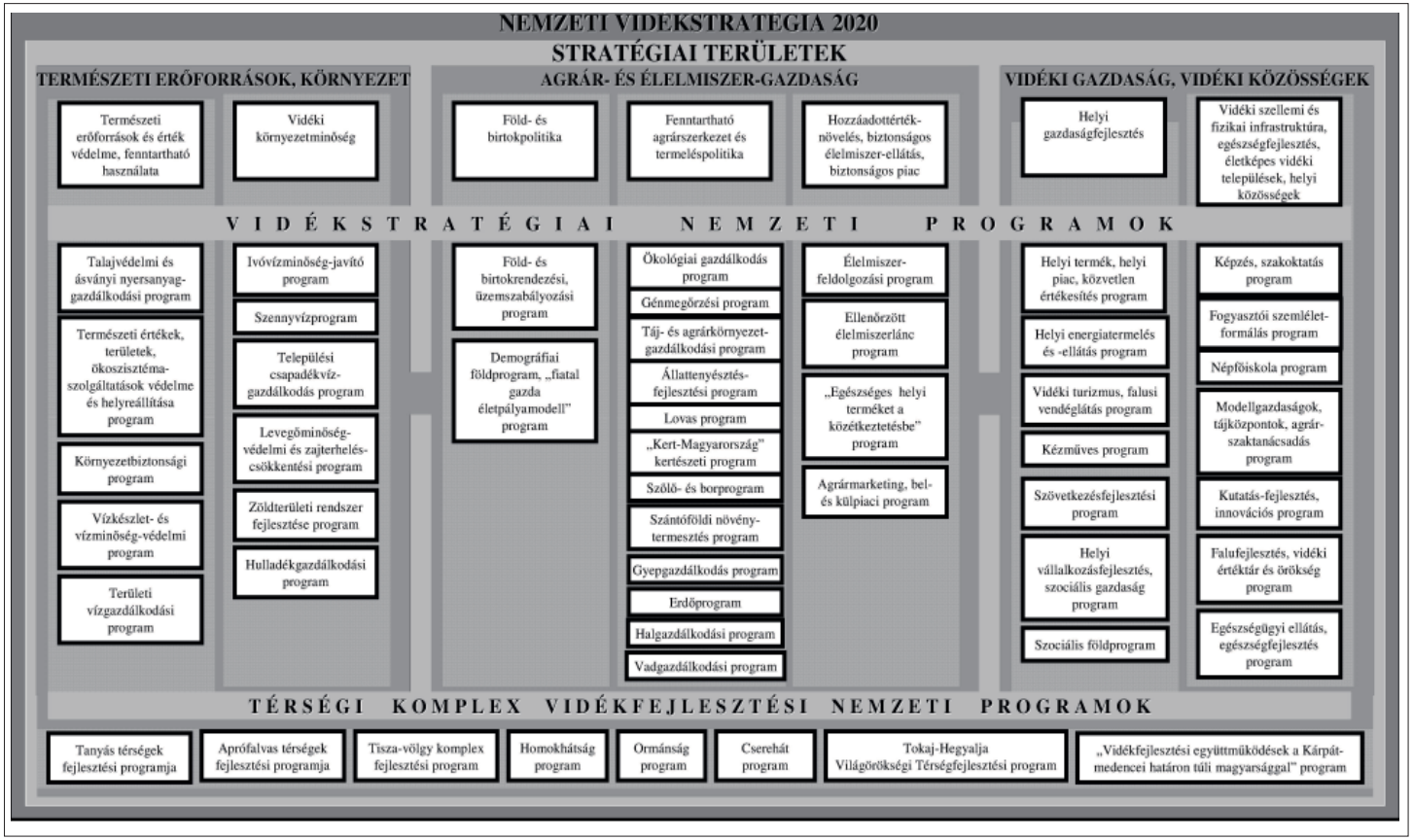
radásra, az iskolák, az egyetem elvégzése után a hazatérésre ösztönző feltételek kialakítása, képzett, világlátott fiatalok vidékre költözésének segítése, a gazdálkodás és a vidéki élet vállalásával összekötött gyerekvállalás segítésével a demográfiai egyensúly helyreállítása. Cél, hogy a falu, a tanya korszerű lakóhely és életforma legyen, vidéken is egyenlő esélyekkel lehessen élni, tanulni, dolgozni, elérhetők legyenek az alapvető szolgáltatások, szerveződjenek újjá, erősödjenek meg a helyi közösségek. A vidéki életminőség fontos része a természeti és épített környezet minőségének javítása. Fontos cél, hogy a fenntarthatóság, a tájgazdálkodás, az önfenntartó gazdálkodás, az egészségbarát táplálkozáskultúra, a táj- és helyismeret épüljön be az oktatásba, a szakoktatásba, biztosítsák ehhez a magas színvonalú szaktanácsadást, a bemutató gazdaságokat, a közösségi gazdálkodás színtereit.

A STRATÉGIA TERÜLETEI

Az átfogó célkitűzés megvalósulását célzó stratégiai célokat hét területre megfogalmazott nemzeti stratégiai programok és azokkal összefüggésben térségi komplex vidékfejlesztési programok keretében kívánjuk elérni. A stratégiai területek – a kulcsfontosságú témakörökre összpontosítva – keretet adnak az átfogó célkitűzés és a stratégiai célok elérését elősegítő *nemzeti és térségi programoknak*. E struktúrát szemlélteti a 2. ábra. E stratégiai területeket és a hozzájuk kapcsolódó nemzeti programok rendszerét a 3. ábra szemlélteti. A nemzeti programok egyrészt meglévő programok folytatását, illetve továbbfejlesztését tartalmazzák, másrészt új prog-

3. ábra

Stratégiai területek és nemzeti programok

ramok indítását jelentik. Az egyes programok további alprogramokat tartalmazhatnak a speciális ágazati szakpolitikai teendők megfogalmazására. A programok részletes, az érintett szakmai és tudományos partnerek bevonásával történő szakmai kidolgozására, egyeztetésére és az ütemezett megvalósításukhoz szükséges nemzeti jogi, gazdasági szabályozási, intézményi, pénzügyi feltételek megteremtésére a Nemzeti Vidékstratégia elfogadását követően kerül sor.

A Nemzeti Vidékstratégia megvalósítása az egész magyar társadalom ügye, amely széles körű társadalmi-szakmai összefogással, együttműködéssel, partnerséggel valósítható meg, ami feltételezi a kormányzat, a szakmai és tudományos szervezetek, valamint az önkormányzatok és a helyi közösségek együttműködését.

A stratégia – *kormányzati prioritást képviselő – nemzeti program* részletes kidolgozása már elkezdődött, több esetben tárcaközi bizottság, munkacsoport alakult a közös célok eléréséhez szükséges intézkedések megfogalmazására, melyek közül néhányat az alábbiakban bemutatunk.

Demográfiai földprogram, „fiatal gazda életpályamodell" program

Abban az esetben, ha hazánkban a jelenlegi kedvezőtlen demográfiai tendenciák folytatódnak, az ország lakossága 2050-re 7-8 millió főre csökken. Az egyes régiókban a probléma súlya eltérő, különösen kritikus a vidéki térségek demográfiai helyzete, melyekben a népesség rövid időn belül elöregszik. A kedvezőtlen folyamatok eredményeként a jelenlegi gazdatársadalomnak nem lesz megfelelő utánpótlása, és az inaktív rétegek aránya rendkívüli terheket ró az aktív rétegekre. Ezért a vidék számára kulcskérdés, hogy legyenek helyben olyan fiatalok, akik a vidéki élet mellett a gazdálkodást választják, és megfelelő számban vállalnak gyermekeket, ugyanis a demográfiai és a gazdálkodási célok jól összekapcsolhatók.

A program azoknak a vidéken letelepedő fiatal gazdálkodóknak kíván földbérlési lehetőséget biztosítani az NFA-földalapból, akik a gazdálkodás mellett kettő vagy több gyermek felnevelését is vállalják. A támogatás formája hosszú távú támogatott földbérleti szerződés, megerősítve a kapcsolódó jelenleg is rendelkezésre álló (pl. fiatal gazdák induló támogatása, gazdaságátadás, birtokrendezés) uniós támogatási jogcímekkel, illetve egyéb szociálpolitikai elemekkel. A program keretében létrejövő gazdaságok elindításához, kialakításához a szükséges szakmai hátteret az állam és az önkormányzatok együttműködésével az agrár-felsőoktatási intézmények, szakképző iskolák biztosítják. A program végrehajtását – a területileg illetékes önkormányzatok bevonásával – a VM koordinálja.

„Egészséges helyi élelmiszert a közétkeztetésbe!" program

A jelenlegi magyar közétkeztetés – beleértve a kis kapacitású, helyi közösségeket ellátó és a nagy tömegeket ellátó „iparszerűen működő" közétkeztetési vállalkozásokat – gyakran nem veszi figyelembe a mai kor alapkövetelményeit, az egészséges étkezés alapelemeit (szezonalitás, gazdaságosság, friss alapanyag, korszerű technikák, technológiák) és az életkori sajátosságokat. Elsősorban a kis munkaigényű, kész vagy félkész kényelmi termékekre, tartósított alapanyagokra épít, jellemzően nem a helyi, friss termékekre alapozva. Ezt a tendenciát megfordítva olyan helyi együttműködésekre építő megoldásokat szükséges támogatni, melyek a helyi élelmiszerigényeket, szükségleteket elsősorban a helyi termelési kapacitásokból elégítik ki, egészséges helyi terméket, köztük növekvő arányban ökológiai gazdálkodásból származó termékeket juttatnak a közétkeztetésbe, biztosítva ezzel az egészsé-

ges alapanyagokra épülő közétkeztetést, erősítve, kiszámíthatóvá téve a helyi termelést, csökkentve a környezetterhelést.

A program a közétkeztetés minőségének javítását célozza, járulékos célja a helyi termékekre, helyi termelőkre építve, az élelmiszeralapanyag-termelést folytatók számára (de akár a kistelepüléseken élő, szociálisan rossz helyzetben lévő, de tisztességes, gazdálkodni vágyó családoknak is a földhöz jutás pályázatos segítése révén) megélhetés biztosítása. A programhoz tájékoztatás, oktatás, képzés szükséges mind fogyasztói, mind szolgáltatói oldalon. A célok között szerepel a rögzült közétkezési szokások megváltoztatása (pl.: az alapanyagok csak frissek, fagyasztottak vagy kismértékben konzervek lehetnek). A közétkeztetésben nem maradhat el a szociális és egészségességi szempontok figyelembe vétele (sokan a család rossz pénzügyi helyzete miatt nagyon egysíkúan étkeznek, ezért nagyon fontos, hogy az intézményekben megkapják a zöldség- és gyümölcsféléket). A közétkeztetés alapanyag-beszerzésére ideális megoldást jelentene a helyi kistermelőktől történő beszállítás (a főzőkonyhák éves alapanyag-szükségleteinek felmérését követően törekedni kell annak helybeni előállítására). A program a Vidékfejlesztési Minisztérium és a Nemzeti Erőforrás Minisztérium együttműködésében valósul meg.

Helyi termék, helyi piac, közvetlen értékesítés program

Az élelmiszer-piaci globalizáció negatív következményeinek ellensúlyozására, kivédésére leginkább a helyi élelmiszer-ellátó rendszerek alkalmasak, melyek a termelő és a fogyasztó minél közvetlenebb és rövidebb értékesítési-fogyasztási kapcsolatára épülnek. A Magyarországon egyre több helyen, alulról szerveződő helyi piac, illetve helyi élelmiszer-ellátást célzó kezdeményezések azt mutatják, hogy megfelelő szervezéssel biztonságossá tehető az áruk értékesítése, kiszámíthatóvá téve a termelést, az élelmiszer-ellátást és az e tevékenységekből élő családok megélhetését. A magyar élelmiszer-termékek íz- és zamatanyagokban gazdagok, jó minőségűek, keresettek mind belföldön, mind külföldön, mégis az importáruk egyre nagyobb térnyerése, a hazai termékek visszaszorulása tapasztalható. Ennek a negatív tendenciának a megfordítására indokolt törekedni a helyi, illetve közvetlen értékesítés, a közvetlen termelői-fogyasztói, város-vidék kapcsolatok fejlesztésével, támogatásával.

A program keretében ösztönözzük és segítjük a helyi piacokra, helyi értékesítésre irányuló kezdeményezéseket, az ezeket elindító helyi együttműködéseket, a helyi értékesítést magában foglaló helyi gazdaságfejlesztési stratégiák megfogalmazását. A helyi értékesítés fejlesztéséhez szükséges a helyi termelési kapacitás, a helyi igények, értékesítési lehetőségek felmérése, a termelési és értékesítési folyamatok összekapcsolása (szövetkezetek, éttermek, közétkeztetés, önkormányzatok együttműködései), a termelés tervezhetősége. Fontosak a helyi piacok, vásárok, pavilonos értékesítés lehetőségének biztosítása, a helyi termék védjegyrendszerek bevezetése, a helyi termékekkel kapcsolatos szemléletformálás. Mindehhez szervezett, nyomon követhető, kistérségi szintre épülő, országos termelési, feldolgozási, logisztikai, értékesítési stratégia, rendszer kiépítése kapcsolódhat, ösztönözve a helyi termékekre, termelésre alapozódó kistermelői, kisléptékű feldolgozó kapacitások létesítését, fejlesztését, összekapcsolva a családi gazdaságok erősítésével és a helyi értékesítés fejlesztésével. Indokolt támogatni a gazdák ilyen célú összefogását, társulásait, közös fejlesztéseiket, a helyi önkormányzatok, mikro-, kis- és középvállalkozások helyi feldolgozó tevékenységét. Cél a hozzáadott érték növelése és a bevételek helyben, arányos mértékben a gazdálkodóknál tartása.

„Vidékfejlesztési együttműködések a Kárpát-medencei határon túli magyarsággal" program

A Kárpát-medence országai között a természeti, földrajzi adottságokat kihasználó többrétű kapcsolatrendszer érvényesítése nemzetpolitikai érdek. Elengedhetetlen, hogy a kapcsolatrendszerben rejlő előnyöket kihasználják, a haza javára fordítsák. A Kárpát-medencei együttműködés egyik területét a természeti erőforrások fenntartható használata, elsősorban a vízgazdálkodás képezi, másikat a területfejlesztési keretben zajló, vidékfejlesztési tartalmú együttműködések, harmadik elemét pedig a magyar közösségek közötti, vidékfejlesztési jellegű együttműködések jelentik. Tekintettel arra, hogy a határon túli magyarság jelentős része vidéki térségben él, és a Kárpát-medence egészében meghatározók a vidéki térségek, a vidékfejlesztési együttműködések bővítése, mélyítése a Kárpát-medencei kapcsolatrendszer fontos eleme lehet. Ma igen eltérő a kistermelő, családi gazdaság és nagyüzem megítélése a jövő útjának célkitűzésében, a szabályozásban a térség uniós és nem uniós államaiban egyaránt, miközben mindenütt a dekonjunktúra, a kereskedelmi kiszolgáltatottság, a világcégek árversenyes diktátuma érvényesül az agrárgazdaságban.

A határon átnyúló stratégiai együttműködés fő területei a gazdaságfejlesztés, a környezetügy és a szakmai kapcsolattartás. A gazdaságfejlesztés keretében vidékfejlesztési oldalról a program hozzájárulhat a Kárpát-medencei Gazdasági Tér kialakításához, a hálózati gazdaság fejlesztéséhez, nemzetstratégiai keretprogramok megvalósításához (pl. Agrármarketing program). Célszerű ösztönözni a vidékfejlesztési együttműködéseket (pl. LEADER-térségek közötti együttműködést). A környezetügyi együttműködés keretében közös programok, projektek végrehajtása szükséges, például Duna-, Tisza-programok. A szakmai együttműködés a gazdaszervezetek közötti kapcsolatépítést, szervezést jelenti, közvetlen kapcsolatokat létesítve az anyaországi és a külhoni gazdák között. Az egyeztetések célja a közös álláspont kialakítása, hogy egységes fellépéssel, hatékonyabb érdekérvényesítés valósuljon meg az uniós szabályozás tekintetében; a szomszédos európai uniós tagállamok derogációs-tagállami vállalásainak áttekintése; valamint a felmerült kötelezettségek teljesítése kapcsán a jövőbeni egységes és közös tagállami érdekérvényesítés és megoldás keresése.

A DARÁNYI IGNÁC TERV: A NEMZETI VIDÉKSTRATÉGIA MEGVALÓSÍTÁSÁNAK KERETPROGRAMJA

A Nemzeti Vidékstratégia céljainak eléréséhez, programjainak végrehajtásához szükséges eszközöket és intézkedéseket a Darányi Ignác Terv foglalja keretbe. Ennek alappillérei, fő intézkedési területei az alábbiak:

1. A jogszabályi környezet megújítása, életszerűvé tétele.
2. Hatékony, ügyfélbarát támogatási és intézményrendszer kialakítása.
3. Szemléletformálási, képzési programok és akciók indítása.
4. Uniós és hazai társfinanszírozású programok kidolgozása és indítása.
5. Nemzeti finanszírozású programok kidolgozása és indítása.

1. A jogszabályi környezet megújítása, életszerűvé tétele

A vidékstratégiai célok megvalósításához elengedhetetlen a szakmai és támogatáspolitikai célok érvényesülését segítő szabályozási környezet megteremtése, a helyi fejlesztéseket, az életképes agrár- és élelmiszer-termelés, a helyi gazdaság, a vidéki közösségek fejlődését gátló szabályok felszámolása.

A Nemzeti Vidékstratégiában megfogalmazott jogalkotási elvek:

• A jogalkotási tevékenységben figyelembe szükséges venni a stratégiában megfogalmazott szakmai célokat és a nemzeti programok végrehajtásához szükséges feladatokat.

• Indokolt az adópolitika eszközeivel elősegíteni a vidékstratégia nemzeti programjainak megvalósítását.

• A termelésre, feldolgozásra, értékesítésre, valamint a vidéki gazdaság működésére, a támogatások igénybevételére vonatkozó szabályozás egyszerűsítése, mégpedig úgy, hogy az élelmiszer-biztonsági és a környezeti célok ne csorbuljanak.

• A Nemzeti Vidékstratégia szempontjából kulcsfontosságú általános alapértékek védelme, így az egészséghez, az egészséges környezethez és élelmiszerekhez való jog, a biológiai sokféleség megőrzése, a vidéki környezetben található természeti erőforrások, a föld, a vízbázisok, a nemzeti kulturális örökség részét képező tájak, gazdálkodási, települési értékek megőrzése, a fenntarthatóság, a jövő nemzedékek jogai.

• Az ágazati szakpolitikák szabályozási rendszereinek összehangolása, különösen a mezőgazdaságban, a környezet- és természetvédelemben és a vízgazdálkodásban.

• A piac védelme, a vállalkozások támogatása a közigazgatás versenysemlegességet, egyenlő elbánást biztosító eszközeivel.

A szabályozási, jogi környezet megújításának ki kell terjednie

• a természeti erőforrásokra és rendszerekre, azok védelmére és használatára;

• az agrár- és élelmiszer-gazdaságra, annak föld- és birtokpolitikai, agrárszerkezet-, termelés- és piacpolitikai, valamint élelmiszer-biztonsági területeire;

• a vidéki helyi gazdaság és társadalom, a szellemi és fizikai infrastruktúra fejlesztését, az életképes vidéki települések és helyi közösségek megteremtését, fenntartását szolgáló területekre.

A Nemzeti Vidékstratégia megvalósításához kapcsolódó kiemelt jogalkotási feladatok:

A Nemzeti Vidékstratégia végrehajtásának sikerét nagymértékben meghatározó jogalkotási feladatok mindenekelőtt a föld- és birtokpolitika, valamint a termelés- és piacpolitika, továbbá a környezetpolitika átfogó szabályozási területeit érintik. Ennek legfontosabb elemei az alábbiak:

• *Földügyi szabályozás:* A földtörvény további módosítása az üzemszabályozásra, a földvédelemre, a földvásárlási és földbérleti szabályokra, a zsebszerződések felszámolására, a birtokrendezésre, a mezőgazdasági termőterületeket veszélyeztető zöldmezős beruházások korlátozására tekintettel. A helyi közösségek érdekeit figyelembe vevő földvagyon-gazdálkodás és földrendezés érdekében a földügyekkel foglalkozó intézmények működését érintő joganyag áttekintése, újrafogalmazása.

• *Korszerű üzemgazdasági szabályozás megteremtése:* A családi gazdálkodó, őstermelő, kistermelő kategóriák újradefiniálása.

• *A helyi értékesítés, kistermelői tevékenység szabályozásának további egyszerűsítése:* A helyi, kistermelői élelmiszer-előállítás, -feldolgozás és -értékesítés feltételeit, valamint a piacok rendjét szabályozó rendeletek további módosítása e tevékenységek ösztönzése érdekében. E kistermelői réteg helyzetét leginkább az adottságaihoz igazodó szabályozási környezet (például adózási feltételek, adókedvezmények, a piacra viteli módok, értékesítési lehetőségek stb.) kialakításával lehet javítani.

• *Az élelmiszerek kereskedelmével összefüggő szabályozás áttekintése:* A kereskedelmi törvény helyi feldolgozást és kereskedelmet, helyi piacokat, az áruk jelölését (eredet, összetétel, GMO-tartalom, CO_2-kibocsátási egyenérték stb.), a hazai termékek arányának növelését (minőségellenőrzés, visszatérítések stb.) érintő elemeinek újraszabályozása ösztönzésük ér-

dekében. Az élelmiszerpiacot a minőség érvényre jutása érdekében következetes hatósági ellenőrzéssel, a forgalmazási, adózási, támogatási és egyéb, a piacot befolyásoló tényezők kiegyenlítésével védeni kell, erősítve a tisztességes piaci magatartást, a hazai és a helyi termelők, feldolgozók helyzetbe hozását. Meg kell szüntetni a termelő kiszolgáltatottságát a kereskedelmi partnereknek.

2. A hatékony, ügyfélbarát támogatási és intézményrendszer kialakítása

A *Nemzeti Vidékstratégia* végrehajtásához kiemelten fontos a mezőgazdasági támogatások igénybevételére vonatkozó eljárások ügyfélbaráttá tétele, a pályázatok, támogatási rendszerek egyszerűsítése. A *Magyary Tervvel* összhangban erősíteni szükséges a hivatalok és hatóságok szolgáltatásbarát jellegét. A kormányzat egyéb intézkedéseivel összehangoltan a *Vidékfejlesztési Minisztérium* közreműködik a vállalkozások és a lakosság adminisztrációs terheinek csökkentésére, egyszerűsítésére irányuló kormányzati programban, a mezőgazdasági és élelmiszer-ipari vállalkozások számára a működést, fejlesztést ösztönző támogatási és intézményi környezetet biztosít.

A támogatások igénybevételére vonatkozó eljárásrend egyszerűsítése:

- A támogatások igénybevételéhez szükséges eljárási idő lerövidítése.
- A támogatásokhoz kapcsolódó bürokrácia csökkentése, hatékony, költségtakarékos adminisztrációs tevékenység.
- A támogatási rendszerek összehangolása.
- A szakmai értékelés szerepének erősítése.

A hatóságok, hivatalok hatékony és ügyfélbarát működésének megteremtése:

- A *Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal* eljárásrendjének egyszerűsítése, ügyfélbarát jellegének fokozott erősítése, hatékony, megbízható intézményi szolgáltatás működtetése.
- A VM-háttérintézmények szakmai kapacitásának erősítése.
- Az agrárigazgatási és az élelmiszerlánc-felügyeleti intézmények irányításának, kapacitásainak, infrastruktúrájának, belső koordinációs mechanizmusainak megerősítése.
- A környezetvédelmi, természetvédelmi és vízügyi intézményrendszer kapacitásainak és infrastruktúrájának erősítése.
- Az agrárkamara megújulásának elősegítése, szakmai feladatai ellátását és szolgáltatási tevékenysége erősítését szolgáló működésének biztosítása.
- Az agrár- és élelmiszer-gazdaság területén működő szakmai kamarák feladatellátási és szolgáltatási tevékenységének erősítése.

Az adminisztrációs terhek csökkentése, egyszerűsítési feladatok:

- Az igazgatási és ellenőrzési rendszer (IIER) felülvizsgálata és egyszerűsítése: a gazdálkodói nyilvántartási és ellenőrzési rendszer fenntartása mellett a bürokratizmus csökkentése.
- Az őstermelői igazolványok kiadásának egyszerűsítése: családi gazdaságok, őstermelők, valamint agrár mikro- és kisvállalkozások dokumentációs kötelezettségeinek átfogó felülvizsgálata annak érdekében, hogy a legkisebb vállalkozások a kötelezettség alól teljes egészében mentesülhessenek; ahol erre nincs mód, ott részleges mentesítésre nyíljon lehetőség, illetve egyszerűbb tartalmi/formai elvárások vonatkozzanak rájuk.
- Az agrárgazdaságra és az élelmiszerbiztonságra vonatkozó szabályozás szakmai szempontokat nem veszélyeztető egyszerűsítése.
- A környezetvédelmi termékdíj-szabályozás további egyszerűsítése.
- A gázolaj jövedékiadó-visszatérítés eljárási szabályainak egyszerűsítése.

• A módosult közösségi szabályozás új rendelkezéseinek átvezetésével párhuzamosan az eljárások egyszerűsítése, a zöldség-gyümölcs termelői csoportok és termelői szervezetek nemzeti szabályozása.

• A szőlő- és bortermelők tevékenységével kapcsolatos adminisztrációs kötelezettségek egyszerűsítése.

3. Szemléletformálási, képzési programok és akciók indítása

A vidéki települések fennmaradásának és megújításának elengedhetetlen feltétele, hogy mind a vidéken élők, mind a városok lakóinak szemléletét áthassák a vidékfejlesztési célkitűzések, ezen értékek ismerete és tisztelete. Az intézkedések a fenntartható fogyasztással és termeléssel, az egészségbarát élelmiszerekkel kapcsolatos ismeretek bővítését, a környezettudatosság terjesztését, a vásárlói tudatosság, annak keretében a magyar termékek, helyi termékek és helyi piacok preferálását, a vidék értékeinek tudatosítását célozzák.

A *Darányi Ignác Terv* keretében 2012-ben az alábbi szemléletformálási, képzési intézkedéseket tervezi a *Vidékfejlesztési Minisztérium*:

• Belföldi agrármarketing-programok a magyar élelmiszerek népszerűsítésére.

• Tudatos fogyasztó és vásárló program.

• A vidékfejlesztés szakképzési rendszerének és intézményhálózatának megújítása.

• Az iskolarendszerű és terepi környezeti oktatás, nevelés megújítása.

• Az erdő- és vízgazdálkodás tervezési, tanácsadási és információs rendszerének megújítása.

• E-könyvtár kialakítása a mezőgazdasági és környezetügyi tudásanyagban.

4. Uniós és hazai társfinanszírozású programok kidolgozása és indítása

A *Darányi Ignác Terv* forrásainak jelentős részét az európai uniós támogatások biztosítják. A 2014-ig, az újabb hétéves uniós pénzügyi tervezési időszak indulásáig a le nem kötött EU-források – mintegy 300 milliárd Ft – képezik a *Darányi Ignác Terv* uniós pénzügyi keretét. A kormányzat felgyorsítja a pályázati jogcímek meghirdetését és pályázatok lebonyolítását, törekedve a *Nemzeti Vidékstratégia* szakmai szempontjainak érvényesítésére. 2012 első félévében a következő támogatási jogcímekre lehet pályázni a *Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatalnál*:

• Fiatal gazdák induló támogatása.

• A mezőgazdasági termékek értéknövelése.

• Zöldség-gyümölcs termelői csoportok támogatása.

• Kedvezőtlen adottságú területen gazdálkodók kompenzációs támogatása.

• Őshonos és veszélyeztetett mezőgazdasági állatfajták genetikai állományának tenyésztésben történő megőrzése.

• Genetikai erőforrások megőrzése.

• Mezőgazdasági területek első erdősítése.

• Agrár-erdészeti rendszerek első létrehozása mezőgazdasági földterületeken.

• NATURA 2000 erdőterületeken történő gazdálkodáshoz nyújtandó kompenzációs támogatás.

• Nem mezőgazdasági tevékenység kialakítása.

• Turisztikai tevékenységek ösztönzése.

• A NATURA 2000 területek fenntartási terveinek kidolgozása.

2012 második félévében további jogcímek megnyitására nyílik lehetőség:

• Egységes területalapú támogatás (SAPS).

• GAZDANet.

• Az Európai Halászati Alap (EHA) társfinanszírozásában megvalósuló Halászati Operatív Program (HOP) 2. és 3. prioritási tengelye szerinti intézkedések támogatása.

• Mezőgazdasági termelők gazdaságát adási támogatása.

• Az élelmiszer-minőségi rendszerekben részt vevő mezőgazdasági termelők támogatása.
• Termelői csoportok támogatása az élelmiszer-minőségi rendszerek keretébe tartozó termékekre vonatkozó tájékoztatási és promóciós tevékenységek terén.
• Termelői csoportok létrehozásához és működéséhez nyújtandó támogatás.
• Natura 2000 kifizetések mezőgazdasági területeken.
• A fiatal erdők állománynevelésével nyújtandó támogatás.
• Erdő-környezetvédelmi kifizetések.
• Erdészeti potenciál helyreállítása.
• Nem termelő beruházásoknak nyújtott támogatás.
• Mikrovállalkozások létrehozásának és fejlesztésének támogatása.
• Falumegújítás és -fejlesztés.
• Vidéki örökség megőrzése.

5. Nemzeti finanszírozású programok kidolgozása és indítása

A hazai forrásokból megvalósuló nemzeti programok egyrészt meglévő programok folytatását, illetve továbbfejlesztését tartalmazzák (pl. az élhető vidékhez kapcsolódó infrastruktúra – ivóvízellátás, szennyvízelvezetés és -tisztítás – fejlesztése), másrészt új programok indítását jelentik. 2012 első félévében két nemzeti stratégiai program nyílik meg a pályázók előtt. A többi – zömében új – program részletes szakmai kidolgozására, egyeztetésére és az ütemezett megvalósításukhoz szükséges jogi, gazdasági szabályozási, intézményi és különösen a pénzügyi feltételek megteremtésére 2012-ben folyamatosan kerül sor.

Tanyás térségek fejlesztési programja. A program célja a tanyarendszer, a tanyai gazdálkodás korszerű megújítása, újjáélesztése, a tanyai életmód sajátos értékeinek megmentése, megőrzése, hátrányainak csökkentése, valamint a tanyás térségek fenntartható – a komplex vidékfejlesztéshez illeszkedő – fejlődésének elősegítése. A tanya – mint hagyományos gazdálkodási, települési és létforma – a magyar társadalmi, településszerkezeti és gazdaságtörténeti örökség több évszázados múltra visszatekintő része. Sajátos társadalom-földrajzi, építészeti, nyelvi, néprajzi és tájképi sajátosságai révén a tanyás településrendszer a magyar nemzeti örökség, illetve az európai örökség részét képezi. Az elsősorban az Alföldre jellemző tanyák száma az elmúlt évtizedekben jelentősen lecsökkent, és a megmaradt tanyák egy része is elvesztette hagyományos mezőgazdasági funkcióját. A tanyák épületállománya leromlott, infrastruktúrájuk fejletlen, számos tanyán máig nincsen villany, többségében nehezen elérhetők és közbiztonsági problémák jellemzik a tanyavilágot. A tanyán élők között jelentős a szociális segítségre szorulók (idősek, szegények) aránya. A tanyás vidékek ugyanakkor teljesen megfelelnek a fenntartható fejlődés, az integrált vidékfejlesztés és a többfunkciós mezőgazdaság Európában kialakult fejlesztési modelljének, és megfelelő fejlesztésekkel minden esély megvan arra, hogy a tanyarendszer korszerű formában megújuljon, a családi gazdaságokra alapuló mezőgazdasági modell korszerű eleme legyen.

Állami génmegőrzési program. Élelmezési és mezőgazdasági célú genetikai erőforrások, a hazai kultúrnövény- és haszonállat-fajok, -fajták kiemelt fontosságú nemzeti örökség. A genetikai erőforrások felkutatása, begyűjtése, megőrzése, fenntartása és felhasználása fontos nemzetbiztonsági stratégiai kérdés, csak így valósítható meg az élelmiszer-önrendelkezés, valamint az ország egészséges és biztonságos élelemmel történő ellátása. Ennek érdekében a *Vidékfejlesztési Minisztérium* önálló intézményként létrehozta a *Növényi Diverzitás Központot* (NÖDIK) és a *Kisállattenyésztési Kutatóintézet és Génmegőrzési Koordinációs Központot*

(KÁTKI), amelyek koordinálják a biológiai alapok megőrzését és az ebben részt vevő intézmények munkáját. A támogatás célja a mezőgazdasági termelés biológiai alapjainak, genetikai anyagainak fenntartása és fejlesztése, különös tekintettel a mezőgazdasági célú genetikai erőforrások begyűjtésére, dokumentálására, valamint kutatási, oktatási és termesztési célra történő hasznosítására.

Egyéb, kidolgozás alatt álló nemzeti stratégiai programok. A Vidékfejlesztési Minisztérium 2012-ben – a programok jellegétől függően – a társtárcák, valamint szakmai szervezetek bevonásával kidolgozza a nemzeti stratégiai programokat és a térségi komplex vidékfejlesztési programokat. A következő programok kidolgozása megkezdődött, és megvalósításuk, 2012. évi indításuk különösen fontos:

- Demográfiai földprogram.
- „Egészséges helyi élelmiszert a közétkeztetésbe!" program.
- Helyi termék, helyi piac, közvetlen értékesítés program.
- Cserehát program.
- Tokaj-Hegyalja világörökségi térségfejlesztési program.
- „Vidékfejlesztési együttműködések a Kárpát-medencei határon túli magyarsággal" program.
- Az agrár- és környezettudományi kutatóintézeti hálózat helyreállítása és tájközpontú, regionális fejlesztése.
- A gazdálkodás biológiai alapjainak fenntartását, fejlesztését végző hálózatok (génbankok, nemesítő intézetek, vetőmag- és szaporítóanyag-előállító intézmények, ellenőrző és minősítő intézmények) egységes rendszerének helyreállítása, fejlesztése.
- A népfőiskolai rendszer megújítása, megerősítése, vidékfejlesztési profilú tartalmi fejlesztése.

Valamennyi nemzeti stratégiai program részletes kidolgozása megtörténik 2012-ben.

Kiegészítő nemzeti agrártámogatási programok. 2012 I. negyedévtől az alábbi kiegészítő nemzeti agrártámogatások igényelhetők:

- Likviditást segítő hitelprogramok: TÉSZ Forgóeszköz Hitelprogram; MFB Fagykár 2011 Forgóeszköz Hitelprogram; MFB Agrár Forgóeszköz Hitelprogram.
- Kiegészítő nemzeti támogatás (TOP-UP).
- Anyajuh- és anyakecsketartás csekély összegű („*de minimis*") támogatása.
- Az erdők felújításának csekély összegű („*de minimis*") támogatása.
- Szerkezetátalakítási programok: tejtermelőket sújtó különleges hátrányok kezeléséhez kapcsolódó, 2012. évi különleges támogatás; különleges rizstámogatás; zöldség, gyümölcs és dohány szerkezetátalakítási nemzeti program; húsmarha- és a juhágazatokban nyújtott kérődző szerkezetátalakítási nemzeti program.
- Az uniós csatlakozás előtt nemzeti forrásból megkezdett erdőtelepítések támogatása.

A vidékstratégiai célok megvalósításához elsődlegesen az agrár- és vidékfejlesztést, a környezet-, természetvédelmet és vízügyet szolgáló uniós, valamint a nemzeti költségvetésben biztosított hazai források összehangolt felhasználása szükséges.

A Nemzeti Vidékstratégia megvalósítását segítő központi pénzügyi eszközöket a Közös Agrárpolitika, a Közös Halászati Politika, továbbá a kohéziós és regionális politika keretében Magyarország számára rendelkezésre álló források, egyéb nemzetközi források, valamint a nemzeti források jelentik, ezért különösen fontos, hogy a *Darányi Ignác Terv* képezze alapját a 2014–2020-as tervezésnek, illetve a KAP-reformmal kapcsolatos tárgyalások során képviselendő magyar álláspontnak. Ezeket a központi eszközöket a helyi és térségi pénzügyi eszközök, a vidéki települési önkormányzatok településfejlesztési, helyi gazdaságfejlesztési forrásai, továb-

bá az uniós kohéziós és regionális politika, valamint a hazai területfejlesztési politika keretében a vidéki térségek fejlesztését segítő decentralizált fejlesztési források egészítik ki.

A *Darányi Ignác Terv* öt fő intézkedési területre épülő vázának tartalommal és programokkal való megtöltése folyamatos – a Nemzeti Vidékstratégiában kitűzött stratégiai célokra és nemzeti programokra épülő – feladata lesz a vidékfejlesztési kormányzatnak.

ELŐFIZETÉSI FELHÍVÁS

A Gazdálkodás előfizetőihez, olvasóihoz, szerzőihez

A **Gazdálkodás** több mint 50 éve hazánk egyetlen olyan agrárgazdasági tudományos folyóirata, amely helyt ad az agrárpolitikai, gazdálkodási, üzleti, marketing, vidékfejlesztési, üzem- és munkaszervezési, élelmiszer-feldolgozási kérdéseknek, valamint a korszak hazai és nemzetközi kihívásainak.

A **Gazdálkodás** szerzői a mező-erdőgazdaságban, az élelmiszer-feldolgozásban, a vidék- és területfejlesztésben tevékenykedő szakemberek, oktatók, kutatók, menedzserek, doktoranduszok, egyetemi és főiskolai hallgatók. A folyóirat nélkülözhetetlen segítséget nyújt a PhD-hallgatók publikációs tevékenységéhez, és ezáltal a fokozat megszerzéséhez.

A **Gazdálkodás** hozzájárul az EU agrár- és vidékfejlesztési politikájának keretében a nemzeti agrárstratégia tudományos igényű formálásához is.

A **Gazdálkodás** publikációi gyakran elsődleges forrásai új felismeréseknek, gondolatoknak, tananyagoknak és gyakorlati megoldásoknak. A megjelent cikkek aktualitásukat hosszasan megőrzik, s *az egyes lapszámok* könyvszerűen *újra elővehetők*.

A **Gazdálkodás** gondolkodásra, mérlegelésre és cselekvésre ösztönöz!

A **Gazdálkodás** nemcsak *tudástárház*, hanem *tudásközösség* is! A **Gazdálkodás** – mint minden más tudományos folyóirat – rangját, elismertségét nemcsak a megjelent közlemények színvonala, érdekes újszerűsége, a szerzők, lektorok, szerkesztők munkája fémjelzi, hanem az előfizetések, olvasók, interneten érdeklődők száma is, ami egyúttal az adott szakmai körhöz való tartozást, az előfizetők identitását is tükrözi. Ezért is örömmel üdvözöljük előfizetőink körében.

A **Gazdálkodás** rendkívül olcsó, előfizetési díja 5100 Ft/év (áfával). Ennek fejében az évi hat számot kapja kézhez az előfizető. Kérésére megrendelőlapot küldünk!

A folyóirat előfizethető a készpénz-átutalási megbízással vagy átutalással, amiről számlát küld a Kiadó (Nemzeti Agrárszaktanácsadási, Képzési és Vidékfejlesztési Intézet (NAKVI), 1123 Budapest, Park u. 2., tel.: 1/362-8100, e-mail: info@agrarlapok.hu, Bőle Réka osztályvezető).

A Gazdálkodás Szerkesztőbizottsága és Szerkesztősége

TARTALOM

Kapronczai István: Tisztelt Olvasó! 101

TANULMÁNY

Csáki Csaba: Merre tart a világ mezőgazdasága? – Változó prioritások a világ agrártermelésében 103

Kurucz Mihály: Gondolatok egy üzemszabályozási törvény indokoltságáról 118

Pakurár Miklós – Oláh Judit – Cehla Béla: Az ukrajnai munkavállalók munkavállalási jellemzői Magyarországon 137

VITA

Tóth Orsolya – Garay Róbert: Stratégiai ágazat-e az élelmiszer-gazdaság? (Műhelyvita-összegzés) 146

SZEMLE

Viski József – Czene Zsolt: A Nemzeti Vidékstratégiáról és a Darányi Ignác Tervről 162

Ragadics Tamás: A vállalkozások és a közösségek szerepe a rurális térségek megújulásában – könyvismertető 178

Csete László: Ajánlások, tapasztalatok tanulmányok, cikkek írásához és publikálásához 180

NEKROLÓG

Emlékezés Széles Gyulára (1936–2012) *Horn Péter* 186

Gödöllő rektora volt... – Emlékezés Cselőtei Lászlóra *Romány Pál* 189

Előfizetési felhívás 177

Summary 193

Contents 197